Dr. Tarık GÜLERYÜZ

BANKACILIK HUKUKUNDA

SORUNLU AKTİFLER VE BUNLARIN TASFİYESİ

(5411 Sayılı Bankacılık Kanunu md. 143 Özelinde)

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2026

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Genel Yayın No | General Publication Number: 1273
Sertifika no | Certificate Number: 77398

Filiz Kitabevi
Yayın No | Publication Number: 2026/22

Kitap Adı: Bankacılık Hukukunda Sorunlu Aktifler ve Bunların Tasfiyesi
(5411 Sayılı Bankacılık Kanunu md. 143 Özelinde)
Book Title: Non-Performing Assets and their Dissolution in Banking Law
(with a Specific Focus on Article 143 of Banking Code No. 5411)
ISBN: 978-625-5957-72-6
DOI: doi.org/10.64161/filiz.9786255957726

Yazar(lar) | Author(s): Dr. Tarık GÜLERYÜZ | orcid.org/0009-0007-7121-5139
Kurum | Institution: İstanbul Bilgi Üniversitesi

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph
Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish
Ebat | Dimensions: 16 x 23 cm
Baskı Sayısı | Edition: 1
Sayfa Sayısı | Pages: 370

Yayım Tarihi | Publication Date: Şubat 2026 | February 2026
Yayım Yeri | Place of Publication: İstanbul, Türkiye
Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: Vildan YAVUZ / Özge DANE
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika no: 77398)

Konu Kategorisi | Subject Categories: Bankacılık Hukuku, Borçlar Hukuku

© All rights reserved | Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Mollahüsrev Mah. Cemalyener Tosyalı Cad. No: 57A
Vefa-Fatih / İstanbul • Tel: +90 (212) 527 07 18
www.filizkitabevi.com • bilgi@filizkitabevi.com

Avukat Dr. Muhammet Tarık Güleryüz, İstanbul Barosu ve Uluslararası Barolar Birliği *(International Bar Association)* üyesidir. Lisans eğitimini 2004–2008 yılları arasında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde tamamlamıştır. 2011 yılında Queen Mary University of London'da uluslararası tahkim ve bankacılık hukuku alanında hukuk yüksek lisansı *(LL.M.)* derecesi almıştır. 2020–2022 yılları arasında ise Boğaziçi Üniversitesi'nde İşletme Yüksek Lisansı *(Executive MBA)* eğitimini tamamlayarak ikinci yüksek lisans derecesini almıştır. 2014 yılında başladığı özel hukuk doktora çalışmalarını 2025 tamamlamıştır. 2023 yılında Max-Planck-Instituts für ausländisches und internationales Privatrecht nezdinde doktora tez çalışmalarını yürütmüştür. Bahçeşehir Üniversitesi'nde bankacılık hukuku ve borçlar hukuku dersleri vermiştir. "Legal Aspects of Mitigating Construction Risks in Project Finance" isimli kitabı İngilizce olarak yayımlanmıştır *(Vedat Kitapçılık, 2013)*. Türkçe ve İngilizce dillerinde yayımlanan akademik makaleleri bulunmaktadır. Harvard Business Review, Bloomberg Businessweek, Dünya Gazetesi gibi çeşitli süreli yayınlarda güncel hukuki konulara ilişkin makaleleri yayımlanmıştır. Dr. Güleryüz uluslararası hukuk hizmetleri sunan Güleryüz Avukatlık Ortaklığı ile hukuk alanında yapay zekâ uygulamaları geliştiren Delege AI *(Delege Lata Yapay Zekâ Ar-Ge Anonim Şirketi)* isimli şirketlerin kurucusudur. Tahkim ve bankacılık hukuku alanlarında çalışmaktadır.

Rahmetli Babamın aziz hatırasına,

Anneme, Kardeşlerime ve tüm Güleryüz'lere…

Hukuk dünyadır, ben ise aydayım ve dünyaya bakıyorum;
dünya ile ay arasında çaydanlık[1] *hem var hem yok.*

[1] Britanyalı düşünür Bertrand Arthur William Russel'ın meşhur çaydanlık *(Russell's teapot)* analojisine atfen.

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

"Bankacılık Hukukunda Sorunlu Aktifler ve Bunların Tasfiyesi" başlıklı bu çalışma, İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü'ne sunulan özel hukuk doktora tezi olarak kaleme alınmıştır. Tez 15 Nisan 2025 tarihinde Prof. Dr. Halil Akkanat danışmanlığında savunulmuştur. Çalışma ile *çalışmanın yazarı* 'Özel Hukuk Doktoru' unvanına hak kazanmıştır. Elinizdeki eser de savunmada tez danışmanı ve jüri üyeleri tarafından iletilen eleştiri ve önerilere göre tezin tadil edilmiş ve çeşitli eklemelerle zenginleştirilmiş halidir.

Başlarken belirtmek gerekir ki çalışma konusunun seçimi ve yazarın buna ilişkin motivasyonu salt akademik ilgi ile izah edilecek yalınlıkta değildir. Aksine, büyük kısmı bankacılık hukuku ve uyuşmazlık pratiği ile geçen yaklaşık 15 yıllık avukatlık deneyimi ile ilk elden tanıklık edilen uygulamadaki *(mahkemelerde, icra dairelerindeki pratiğe yansıyan ve pek tabi ortaya çıkan yargı kararlarındaki)* sorunlar çalışma konusunun seçimi açısından belirleyici bir etken olmuştur. Aktiflerin sorunlu kabul edilmesi, bunların takip, yargılama ve maddi hukuk açısından sonuçları pek çok yönü ile incelemeye değer ve pratik anlamda hukuk kuramına ve pratiğine katkı sağlayabilir. Bu bakış açısını esas alan çalışma hem konu hem de içerik bakımından bankacılık hukukunda sorunlu aktifleri konu alan Türk hukukundaki ilk çalışmadır. Bu bir bakıma şaşırtıcı değildir. Çünkü bankacılık sisteminin yarattığı riskler giderek toplumsallaşmakta hatta küreselleşmektedir. Perestroyka sonrası tüm dünyada yaşanan finansal serbestleşme beraberinde bu deneyimi yaşayan ekonomiler için bankacılık krizlerini ve bunların ağır sonuçlarını getirmiştir. Bugün bu nedenle banka aktiflerinin sorunlu olmamasının -özünde- kamu yararı bulunan bir olgu olduğu savı daha da savunulabilir haldedir. Hatta daha da ileri gidilerek para piyasası kuruluşlarının aktiflerinin sorunlu kabul edilmesinin de yine kamu yararı ile ilişkili olduğu ve bunun da Türk hukuku yönünden görece yeni bir kavram olduğu savunulabilir.

Kaynak *(ya da daha doğru bir ifade ile para piyasası)* kuruluşlarının sorunlu aktiflerinin tasfiyesine odaklanılan bu eserde; normatif sebeplerle sorunlu kabul edilen -dahası- yalnızca tür ve nitelik yönünden belirli bazı aktif mal varlığı unsurlarının tasfiye usulleri tartışılmaktadır. Çalışmada 5411 sayılı Bankacılık Kanunu md. 143 düzenlemesine *(devir yolu ile tasfiye ya da mal varlığından çıkarma yolu ile tasfiye)* odaklanılmakta ise de çalışmanın yöneldiği amaç gibi bankanın üstlendiği riskten uzaklaşmasını mümkün kılan kayıttan/aktiften düşme *(write-off)* ve kayıttan/aktiften silme *(waive-off)* gibi özünde muhasebe işlemi olan banka davranışlarının *(bilançodan*

çıkarma yolu ile tasfiye) hukuki sonuçları da tartışılmaktadır. Amaçlanan bir özel hukukçu olarak bütüncül ve disiplinler arası bir bakış açısıyla, aktiflerin sorunlu kabul edilmesine neden olan risklerin bilançodan uzaklaştırılması yönündeki banka davranışlarını, bunları düzenleyen ve mümkün kılan hukuki kurumları tartışmaktır.

Sorunlu aktiflerin tasfiyesini konu alan düzenlemenin temel amacı, para piyasası kuruluşlarının *(banka ve diğer finansal kuruluşlar ve pek tabii TMSF)* bilançolarının sorunlu kredi alacaklarından arındırılmasıdır. Bunun nedeni, *(yöntemden bağımsız olarak)* yasa koyucu tarafından desteklenen bu yönlü banka davranışlarının *(bankaların ticari kararlarının taşıdıkları risklerden uzaklaşmalarının)* modern bankacılıkta tercihten öte bir zorunluluk olmasıdır. Sözünü ettiğimiz bu gerçeklik basit bir nedenle açıklanabilir: Bankacılık risklerinin *(bankaların üstlendikleri ya da maruz kaldıkları risklerin)* gerçekleştikleri kurgularda bu risklerin neden oldukları zarardan etkilenenler banka *(ya da bankalarla ve hatta bankacılık sistemi ile)* sınırlı değildir. Özellikle, son 40 yılda yaşanan finansal serbestleşme, birçok ülkede bankacılık krizleri ile sonuçlanmıştır. Bu deneyimler pek çok ülke için anlamlı düzeyde yoksullaşma ve giderek bankacılık risklerinin neden olduğu zararın geniş kitleler üzerine bırakılması gibi fiili bir durumla sonuçlanmıştır. Para piyasası kuruluşların batmayacak kadar büyük olduğu *(too-big to fail)* önermesi bugün artık karşılığı ya da taraftarı olan bir sav değildir. Dahası, yaşanan krizlerdeki acı deneyimler, bankacılık kanunlarındaki ikincil kredi piyasası oluşturmaya yönelen yasama tasarruflarının gerekçesi olmuştur. Çünkü, batık kredi stoğunun artması nihai olarak bankaların batması anlamına gelecektir. O halde, müstakbel banka iflaslarını engellemek için, batık kredilerin banka bilançolarından *(ve mal varlığından)* çıkarılması ve bu şekilde sağlıklı banka bilanço yapısının oluşturulması neredeyse bir zorunluluktur. Gerçekten 5411 sayılı Bankacılık Kanunu md. 143 düzenlenmesi tam da 2001 krizini takip eden yılda ve IMF'ye yönelik taahhütler sonucu hukukumuza girmiştir. Bu tarihten evvel Türk hukukunda sorunlu aktiflerin işlem gördüğü regüle edilmiş bir piyasadan bahsetmek mümkün değildir. Yasal düzenleme yapma ihtiyacı 2008 bankacılık krizi sonrasında bu defa Avrupa Birliği'nde yaygınlaşan bir tartışma konusu olmuş ve neticede 2021/2167 sayılı Avrupa Birliği Sorunlu Kredi Direktifi yürürlüğe konulmuştur. Dolayısıyla, 2021/2167 sayılı Direktifin yürürlüğe girmesinden evvel, Birlik düzeyinde sorunlu alacakların işlem gördüğü düzenlenmiş bir *(kredi)* piyasadan *(yani ikincil kredi piyasasından)* bahsetmek de mümkün değildir. Bankacılık Kanunu md. 143 hükmünde ya da ikincil düzenlemelerde, ikincil kredi piyasası kavramı kullanılmamaktadır. Esasen ikincil kredi piyasası *(gerek karşılaştırmalı hukuk gerekse de Türk hukuku açısından)* bir kavram olarak yenidir. Bununla kastımız, finansal kuruluş olarak yapılandırılan VYŞ'lerin *(Birlik hukukunda kredi alıcılarının ve kredi hizmet sağlayıcılarının)* faaliyet gösterdiği ve sorunlu *(donuk ve yeniden yapılandırılmış)* alacakların işlem konusu olduğu piyasalardır. Canlı alacaklar, eş deyişle, donuk ya da yeniden yapılandırılmış olmayan alacaklar, ikincil kredi piyasasının konusunu oluşturmaz. Şu halde, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu md. 143 düzenlemesi ile Direktifin amaçlarının paralel olduğunu söyleyebiliriz. Ancak AB Sorunlu Kredi Direktifi yalnızca sorunlu kredi alacaklarına ilişkin hükümler içermektedir.

Başka söyleyişle, kredi alacağı dışındaki diğer alacak hakları ve alacak hakkı dışındaki aktif değerlerin VYŞ'lere devri, Direktif'in konusu değildir. Yine kredi işlemlerinden kaynaklanan ve sorunlu olmayan alacakların devri de Direktif'in konusu dışındadır. Oysa Bankacılık Kanunu md. 143'ün düzenleme konusu, herhangi bir aktif değer olabilmektedir. Bu yönü ile canlı alacakların da VYŞ'lere devri Türk hukuku açısından mümkündür. Bununla birlikte, canlı alacakların VYŞ'ler eliyle tasfiyesi ne hükmün amacına hizmet eder ne de canlı alacaklar ikincil kredi piyasalarının konusunu oluşturur. Öte yandan, ikincil kredi piyasalarına ilişkin hukukumuzdaki tek norm olan Bankacılık Kanunu md. 143 düzenlemesinin amacı belirli tür ve nitelikteki alacak ve alacaktan dolayı edinilen diğer aktiflerin VYŞ'lere devredilerek tasfiye edilmesi *(yani bunların banka mal varlığından çıkarılması)* olsa da hükmün lafzı bu açıdan yeterince açık değildir. Bu durum canlı alacakların da devir konusu yapılabilmesinin kanuni açıklamasıdır. Dahası, Bankacılık Kanunu md. 143, pay sahipliği yapısı ile iki farklı VYŞ öngörmekte ve bunların faaliyetlerine *(ve alacaklarına)* artan oranda ilave ve özel korumalar öngörmektedir. Oysa AB Sorunlu Kredi Direktifi'nde VYŞ'ler lehine imtiyaz sağlanmasına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. İşte bu nedenledir ki, çalışmada "sorunlu krediler" yerine "sorunlu aktiflere" odaklanılmıştır.

Çalışmada, bankacılık hukukunda aktif kavramı ile kastedilenin ne olduğu, bunların niçin sorunlu kabul edildiği, sorunlu olmaya bağlanan hukuki sonuçların neler olduğu gibi pek çok soruya yanıt aranmıştır. Ayrıca, aktiflerin sorunlu olmasına bağlanan sonuçlar, bunların devri ve devre bağlanan sonuçlar ayrı ayrı incelenmiştir. Amaçlanan Bankacılık Kanunu md. 143 düzenlemesini teleolojik redüksiyona konu ederek uygulama alanını saptamaktır. Çünkü, hem Bankacılık Kanunu md. 143 düzenlemesi hem de AB Sorunlu Kredi Direktifi ile amaçlanan şey, gerçekte tür ve nitelik yönünden belirli *(yani sorunlu)* alacak haklarının VYŞ'ler eliyle tasfiyesidir. Yoksa herhangi bir aktif mal varlığı unsurunun bu istisnai tasfiye yöntemiyle tasfiyesi amaçlanıyor değildir. Ne var ki, sorunlu kredi alacaklarının tasfiyesine ilişkin tek norm olan Bankacılık Kanunu md. 143 hükmünün lafzı, sözünü ettiğimiz bu amaçla uyumlu olmaktan uzaktır. Söz gelimi hükmün salt lafzından hareketle yapılan bir yorumda; sorunlu ya da değil herhangi bir aktif mal varlığı değeri md. 143 düzenlemesinin konusu olabilecektir. Oysa, hükmün amacı bu değildir. Kaldı ki, 5411 sayılı Kanun açısından aktiflerin sorunlu kabul edilmesi Kanunun 143'üncü madde hükmü düzenlemesinden daha geniş bir kavramdır. Başka söyleyişle, 5411 sayılı Kanun md. 143 düzenlemesinin konusu sorunlu aktiflerdir. Fakat bankacılık hukukunda sorunlu aktif kavramı yalnızca md. 143 düzenlemesi ile sınırlı bir konu değildir. Gerçekten aktiflerin sorunlu olması kredi alacakları ile sınırlı bir konu değildir. Çünkü mal varlığının aktif unsuru ile kastedilen alacak hakları ile sınırlı değildir. Ayrıca, banka aktiflerinin "eşik değerlerin aşılması", "kredi kısıtlarına aykırılık" gibi sebeplerle sorunlu hale gelmeleri mümkündür. Bu noktada temerrüt sorunu bulunmayan bu tür aktiflerin de md. 143 uyarınca VYŞ'lere devredilip devredilemeyeceği sorunu gündeme gelecektir. Bunlar da sorunludur. Ancak bunlar sorunlu kredi alacakları (donuk ya da yeniden yapılandırılmış kredi alacağı) değildir. Yine, banka alacakları bankacılık işleminden kaynaklanan

alacaklarla sınırlı değildir. Banka ve diğer para piyasası kuruluşları bankacılık işlemi sayılmayan borç ilişkileri nedeni ile de alacaklı olabilir. Tıpkı kredi alacaklarında olduğu gibi bunlarda da tahsilat sorunu olabilir. Söz gelimi, bankanın haksız fiilden kaynaklı ve tahsilat sorunu bulunan bir alacak hakkı md. 143 düzenlemesi konusu olacak mıdır? Açıktır ki, aktifleri sorunlu hale getirebilecek sebepler muhteliftir. Ayrıca alacak hakları da bankacılık işleminden kaynaklanmayabilir. Şu hâlde, aktiflerin sorunlu olması bir kül olarak 5411 sayılı Kanun md. 143 düzenlemesi ile ilgili değildir. Bundandır ki, çalışma konumuz olan Bankacılık Kanunu md. 143'e konu olan alacak ve diğer aktiflerin tespit ve teşhisi için para piyasası kuruluşlarına *(başka söyleyişle, TMSF, banka ve diğer finansal kuruluşlara*) ait aktif mal varlığı unsurlarının hem tür hem de nitelik yönünden sınıflandırılarak incelenmesi gerekir. Çünkü VYŞ'ler ne herhangi bir aktifi ne de herhangi bir sorunlu aktifi md. 143 düzenlemesi uyarınca devralabilirler.

Bu noktada itiraf etmek isteriz ki, yaklaşık beş yıla yayılan araştırma, düşünme, istişare etme ve yazım sürecinde karşılaşılan en büyük zorluk hiç kuşku yok ki; terminolojik ve kavramsal sınıflandırma ihtiyacı *(ya da bunun halihazırda bulunmayışı)* ile ilgilidir. Bu, belki kavramların görece yeni olması, bankacılık sisteminin dinamik ve karmaşık yapısı, para piyasalarının oldukça fazla disiplinin kesişim kümesi olması gibi bazı gerekçelerle açıklanabilir. Üstelik, belki de para, banka, kredi, ikincil kredi piyasaları, bilançodan çıkarma *(örn. kayıttan/aktiften düşme, kayıttan/aktiften silme ya da hukuken daha doğru bir ifade tercihiyle; terkin ya da tasfiye)* gibi kavramlarla bir özel hukukçu olarak kurulan temasta ve akademik ilgide çok sayıda terminolojik sorunla karşılaşılması şaşırtıcı da bulunmamalıdır. Ancak bu kavramları merkeze alan bir özel hukuk çalışmasında, şaşırtıcı olan; *eğitimli bir tahminde* bazı temel hukuki kavramlara yönelik bulunduğu sanılabilecek kavramsal sınıflandırmanın gerçekte bulunmadığına tanıklık etmektir. Üstelik, konunun multidisipliner yapısı, her disiplinin aynı şeyi farklı kavramlarla ifade etme yönündeki tercihi, pek tabii kavramsal birliğin bulunmamasının akılcı açıklamasıdır. Son tahlilde; hukukçular, finans uzmanları ve diğer birçok disiplin, bazen *olağan basitliğinde* aynı kavramdan bahsetse bile gerçekte tanıklık edilen farklı terminolojik tercihler ve bu tercihin normatif izdüşümü, çalışmayı bir hayli zorlaştırmıştır *(örn. varlık, aktif, mal varlığı kavramları).* Bu bağlamda, eserde hem terminolojik hem de kavramsal sınıflandırmaya ilişkin birçok özel çalışma yapılmış, terminolojik tanımlama ve sınıflandırmalar oluşturulmuştur *(örn. banka adi alacağı, istenmeyen aktif, dar anlamda bankacılık riskleri, geniş anlamda bankacılık riskleri, gerçek banka kredisi, gerçek olmayan banka kredisi).*

Bu eserin tüm yazım sürecinde en çok zorlandığım an, sanırım bu son satırları kaleme alırken yaşadığım andır. Eserin varlığına katkı yapan pek çok insan var. Hepsine gönülden teşekkür ediyorum. Burada belki herkesin ismini zikretmek mümkün olmayabilir. Ancak, kim olmasaydı bu eser olmazdı diye baktığımda; ilk aklıma gelen hiç kuşkusuz kıymetli Hocam, Danışmanım Sn. Prof. Dr. Halil Akkanat'tır. Şayet Halil Hocam olmasaydı bu eser hiçbir şekilde var olamayacaktı. İtiraf etmem gerekir ki, Hocam'a şükran ve minnettarlığımı göstermem birkaç satırla mümkün değil. Çokça

denedim. Yazdım. Sildim. Tekrar yazdım. Hep natamam oldu. Fakat ezcümle belki şunu söyleyebilirim; Hocam hayatıma bir mürşit gibi girmiş ve *ben fakire* ilim öğretmiş, yol göstermiş ve bir eserin müellifi olma payesini vermiştir. Kıymetli yorum, görüş ve önerilerinden dolayı jüri üyeleri Hocalarım Sn. Prof. Dr. Oğuz Atalay, Sn. Doç. Dr. Efe Can Yıldırır'a gönülden teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Gerek savunmada gerekse de savunma sonrasında *(tezin eser olarak hazırlandığı dönemde)* çok kıymetli yorum, görüş ve eleştirilerini paylaşan Hocalarıma şükranlarımı sunarım. Yine kardeşlerim Ömer Güleryüz ve Fatma Hazal Güleryüz'ün destekleri olmasaydı bu eser var olamayacaktı. Her iki kardeşime de gönülden teşekkür ederim. Tez araştırması ve yazımının bir kısmı 2023 yılında Hamburg'da bulunan Max- Planck Karşılaştırmalı ve Uluslararası Özel Hukuk Enstitüsü'nde *(Max-Planck-Instituts für ausländisches und internationales Privatrecht)* gerçekleştirilmiştir. Bana bu fırsatı verdikleri için Sn. Elke Halsen-Raffel şahsında tüm Enstitü çalışanlarına teşekkür ederim. Hamburg'da birlikte konakladığım arkadaşım Hâkim Sn. Franz Ferdinand Waege'ye göstermiş olduğu misafirperverliği için teşekkür ederim. Bunun gibi, kıymetli mesai arkadaşım, birlikte çalışmaktan muazzam keyif aldığım, kendisinden çok şey öğrendiğim Sn. Deniz Büyükşengün Hanımefendiye; tez yazım sürecinde pek çok kıymetli tartışma ile çalışmaya büyük katkı sağlayan kıymetli arkadaşım *(fakülte yıllarından bu yana)* Sn. Prof. Dr. Hüseyin Melih Çakır'a; çalışmanın kitap olarak basım aşamasında editoryal açıdan destek olan kıymetli arkadaşlarım Sn. Prof. Dr. Tolga Şirin ve Sn. Doç. Dr. Ali Osman Karaosmanoğlu'na; teze ilişkin pek çok hukuki tartışma için vaktini ayıran Hocam Sn. Prof. Dr. Muhammet Özekes'e; mesai arkadaşlığı yapma şansı bulduğum ve tezi satır satır okuyan, yorum ve görüşlerini paylaşan Hocam Sn. Prof. Dr. H. Murat Develioğlu'na; finans ve ekonomi konularını tartıştığım Hocam Sn. Prof. Dr. Metin Ercan'a; borç ilişkilerinin tarihsel serüvenine ilişkin *(antik çağda batık krediler, borç için kölelik, tapınakların banka işlevi görmesi gibi)* pek çok konuyu arkeolojik veriler ışığında tartıştığım Sn. Arkeolog Dr. Beyza Ağırsoy'a; tartışmalı pek çok konuda saatler süren tartışmalar için vaktini ayıran, büyük katkı sağlayan Sn. Avukat Dr. Can Yalçın Armutcuoğlu'na; ilk jüride yer alan ve verdiği kıymetli yorum ve eleştirilerle çalışmaya çok büyük katkı sağlayan Sn. Prof. Dr. Anlam Altay'a; banka uygulamasına ilişkin sayısız kez vaktini aldığım kıymetli dostum, müvekkilim Sn. Gökselin Öndül'e; tez yazımının bir kısmında asistanlığımı yapan eski mesai arkadaşım Sn. Avukat Melisa Coşkun'a tez yazım sürecindeki desteklerinden dolayı çok teşekkür ederim. Elbette, kurucusu ve paydaşı olmaktan gurur duyduğum Güleryüz Avukatlık Ortaklığı'nın tüm çalışanlarına gönülden teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Aynı şekilde, Filiz Kitabevi'nin tüm çalışanlarına esere yayımlanma şansı verdikleri için teşekkür ederim. Bir kitap ancak bu kadar zevkli ve güzel basılabilirdi.

Son olarak, eserde bulunan tüm hataların şahsıma ait olduğunu belirtmek isterim.

15.12.2025,

Bebek, İstanbul

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR IX
İÇİNDEKİLER XV
KISALTMALAR XXIII
ÖZET XXVII
ABSTRACT XXVII

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

AKTİF KAVRAMI, AKTİFLERİN SORUNLU HÂLE GELMESİ VE BUNA BAĞLANAN HUKUKİ SONUÇLAR

I-) KONUYA GİRİŞ 7
II-) TERMİNOLOJİ SORUNU: VARLIK, AKTİF, MAL VARLIĞI VE MÜLKİYET KAVRAMLARI 15
III-) BANKACILIK HUKUKUNDA AKTİF KAVRAMI 19
A-) Genel Bakış 19
B-) Kaynak Kuruluş Aktifleri 25
1-) TMSF'nin Sahip Olduğu Aktif Mal Varlığı Unsurları 26
2-) Banka ve Finansal Kuruluşların Sahip Oldukları Aktif Mal Varlığı Unsurları 31
a-) Alacak Hakları 31
aa-) Genel olarak 31
bb-) Bankacılık Faaliyetlerinden Kaynaklanan Alacak Hakları 34
aaa-) Bankacılık Kanunu md. 4'te Sayılan İşlemlerden Kaynaklı Alacaklar 35

bbb-) Kurul Tarafından Bankacılık İşlemi Olarak Kabul Edilen Diğer Faaliyet Alanlarından Kaynaklanan Alacaklar 38
cc-) Banka Kredisi Sayılan İşlemlerden Kaynaklanan Alacak Hakları 39
aaa-) Genel olarak 39
bbb-) Kredi Kavramı 40
ccc-) Banka Kredisi ve Banka Kredi İşlemlerinden Kaynaklanan Alacaklar 43
b-) Bankacılık İşlemi Kabul Edilmeyen Diğer Borç İlişkilerinden Kaynaklanan (Adi) Alacak Hakları 53
c-) Diğer Aktif Mal Varlığı Unsurları 54
aa-) Genel Bakış 54
bb-) Bankacılık İşlemlerinden Kaynaklanan Alacaktan Dolayı Edinilen Aktifler 55
aaa-) Borçlu ile Yapılan Anlaşma Uyarınca Edinilen Aktifler 57
bbb-) Cebri İcra Yolu ile Edinilen Aktifler 59
ccc-) Borçlu Temerrüdüne Bağlı Olarak Mülkiyeti ya da Hak Sahipliği Kanunen Bankaya Geçen Aktifler 60
cc-) Diğer Sebeplerle Edinilen Aktifler 65
IV-) AKTİFLERİN SORUNLU HÂLE GELMESİ 66
A-) Genel Bakış 66
B-) Aktiflerin Para ile Ölçülebilir Değerinin Azalması 74
1-) Bankacılık Faaliyetlerinden Kaynaklanan Alacaklarda Tahsilat Sorunu Yaşanması Nedeni ile Değer Azalması: Alacağın (Kredinin) Sorunlu Hâle Gelmesi 75
a-) Genel Olarak 75
b-) Terminoloji: Sorunlu Kredi, Sorunlu Alacak, Donuk Alacak, Yeniden Yapılandırılmış Alacak ve Canlı Alacak Kavramları 81
c-) Karşılaştırmalı Hukukta Sorunlu Alacaklar: 2021/2167 sayılı AB Sorunlu Kredi Direktifi ve Sorunlu Kredi Alacakları (Non-Performing Loans -NPLs) ile İkincil Kredi Piyasası (Secondary Credit Market) Kavramları 83
d-) Sorunlu Alacak Türleri 89

aa-) Donuk Alacaklar 89
bb-) Yeniden Yapılandırılan Kredi Alacakları 90
e-) Sorunlu Alacak ve Borçlu Temerrüdü 92
2-) Banka Aktif Mal Varlığı Unsurlarının Diğer Sebeplerle Değerinin Azalması 94
C-) Aktiflerin Bir Mal Varlığı Unsuru Olarak "İstenmeyen Aktif" Hâline Gelmesi 95
1-) Genel Olarak 95
2-) Bankacılık Faaliyetlerinden Kaynaklanan Alacaklardan Dolayı Edinilen Aktiflerin Mal Varlığında İstenmemesi 97
3-) Diğer Sebeplerle Edinilen Aktiflerin İstenmeyen Hâle Gelmesi 98
a-) Eşik Değerlerin Aşılması 99
b-) Bankanın Likit Yapısını Destekleyici Önlemler Nedeni ile Aktiflerin İstenmeyen Hâle Gelmesi 101
c-) Bankacılık Sınırlama ve Yasaklarına Aykırı Aktiflerin İstenmemesi 103
aa-) Genel Olarak 103
bb-) Kredi Sınırlamalarına Aykırılık 104
cc-) Kredi Yasakları: Banka ile İlgili Kişilere Kredi Verilememesi 111
V-) SORUNLU AKTİFLERE BAĞLANAN SONUÇLAR 114
A-) Konuya Giriş 114
B-) Karşılık Ayırma Zorunluluğunun Doğması 114
1-) Genel Olarak Karşılık Kavramı 114
2-) Kredi ve Diğer Alacaklar İçin Ayrılan Karşılıklar 116
a-) Genel Olarak Kredi Karşılığı 116
b-) Kredi Karşılıklarının Serbest Kalması 118
c-) Karşılık Ayırmanın Banka Açısından Sonuçları 119
d-) Karşılık Tesis Etme Yükümlülüğüne Aykırı Davranılmasının Yaptırımı 120
C-) Sorunlu Aktiflerin Banka Mal Varlığından Tasfiyesi Gerekliliğinin Doğması 121

İKİNCİ BÖLÜM
SORUNLU AKTİFLERİN TASFİYESİ

I-) KONUYA GİRİŞ 123
II-) SORUNLU KREDİ ALACAKLARININ BANKACILIK KANUNU MD. 143 UYARINCA DEVİR YOLU İLE TASFİYESİ: MAL VARLIĞINDAN ÇIKARMA YOLU İLE TASFİYE 129
A-) Genel Olarak 129
B-) Sözleşmenin Tarafları 131
1-) Devreden: Kaynak Kuruluşlar 131
a-) TMSF 133
b-) Banka 135
aa-) Mevduat Bankası 140
bb-) Katılım Bankası 140
cc-) Kalkınma ve Yatırım Bankası 142
c-) Finansal Kuruluşlar 142
aa-) 6361 sayılı Kanun Uyarınca Finansal Kurumlar Birliğine Üye Olma Zorunluluğu Olan Finansal Kuruluşlar 145
aaa-) Finansal Kiralama Şirketleri 147
bbb-) Faktoring Şirketleri 149
ccc-) Finansman Şirketleri 151
ddd-) Tasarruf Finansmanı Şirketleri 152
eee-) Özellikli Bir Durum: VYŞ, Bankacılık Kanunu md. 143'e Göre Yapılacak Devirde, Devreden Tarafta Yer Alabilir mi? 153
bb-) 6361 sayılı Kanun Uyarınca Finansal Kurumlar Birliğine Üye Olmaları Zorunlu Olmayan Finansal Kuruluşlar 154
aaa-) Sigortacılık Faaliyetlerinde Bulunan Şirketler 154
bbb-) Bireysel Emeklilik Faaliyetlerinde Bulunan Şirketler 155
ccc-) Sermaye Piyasası Faaliyetlerinde Bulunan Şirketler 155
ddd-) Finansal Holding Şirketleri 156
2-) Devralan: Varlık Yönetim Şirketi 157
a-) Genel Olarak 157

b-) Pay Sahipliği Yönüyle VYŞ Türleri 162
C-) Sorunlu Alacak Devir Usulleri 164
1-) Genel Olarak 164
2-) İhale Yoluyla Devir 166
3-) İhale Dışı Devir 170
D-) Sorunlu Alacak Devir Vaadi ve Devir Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Sözleşmelere Uygulanacak Hükümlerin Tespiti 171
1-) Borçlandırıcı İşlem: Devir Vaadi Sözleşmesi ve Uygulanacak Hükümler 172
2-) Tasarruf İşlemi: Alacağın Devri Sözleşmesi ve Uygulanacak Hükümler 174
E-) Sözleşmenin Şekli 182
III-) SORUNLU KREDİ ALACAKLARININ BİLANÇODAN ÇIKARMA YÖNTEMİ İLE TASFİYESİ: KAYITTAN DÜŞME VE KAYITTAN SİLME YOLUYLA TASFİYE 183
A-) Genel Olarak 183
B-) Sorunlu Alacağın Mal Varlığından Çıkarma Amacı Bulunmadan Bilançodan Çıkartılması (Kayıttan Düşme, WrIte-Off) 185
C-) Sorunlu Alacağın Mal Varlığından Çıkarma Amacı ile Bilançodan Çıkartılması (Kayıttan Silme, WAIVE- Off) 190

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TASFİYENİN SONUÇLARI

I-) KONUYA GİRİŞ 195
II-) BANKACILIK KANUNU MADDE 143 UYARINCA YAPILAN DEVİR YOLU İLE TASFİYENİN SONUÇLARI 196
A-) Genel Olarak 196
B-) Devreden Açısından 197
1-) Banka ve Finansal Kuruluşlar Açısından Kredi Özel Karşılıklarının Serbest Kalması 197
2-) Garanti Sorumluluğu 198
a-) Genel Olarak 198
b-) Alacağın Varlığı Yönünden Garanti Yükümlülüğü 199

c-) Borçlunun Ödeme Gücü Yönünden Garanti Yükümlülüğü 202
3-) Sorunlu Alacakla İlgili Bilgi ve Belgelerin VYŞ'ye Verilmesine İlişkin Yan Edim Yükümlülükleri 204
a-) Genel Olarak 204
b-) Kredi Sözleşmesi ve Sorunlu Kredi Alacağının İspatı ile İlgili Diğer Belgelerin VYŞ'ye Verilmesi 206
c-) Sorunlu Kredi Alacağı ve Kredi Borçlusu ile İlgili Bilgilerin VYŞ'ye Sağlanması 208
C-) VYŞ Açısından 209
1-) Sorunlu Alacağın VYŞ'nin Mal Varlığı Değeri Hâline Gelmesi 209
2-) Öncelik (Rüçhan) ve Yan (Fer'i) Hakların VYŞ'ye Geçmesi 211
a-) Genel Olarak 211
b-) Öncelik (Rüçhan) Hakları 212
c-) Bağlı (Fer'i) Haklar ve Yetkiler 216
aa-) Teminatlar 216
bb-) İşlemiş Faizler 217
cc-) Yenilik Doğuran Haklar 217
dd-) Diğer Talep ve Yetkiler 218
3-) Bankacılık Kanunu md. 143'te ve VYŞ Yönetmeliği'nde Düzenlenen İstisnai Hükümlerin Devir ile Uygulanması 218
a-) Genel Olarak 218
b-) TMSF'nin Yüzde Yirmi ve Daha Fazla Hissedar Olduğu VYŞ'lerin Kanun'un TMSF'nin Şahsına Tanıdığı Birtakım Hak ve Yetkilere Sahip Olması 219
c-) Harç, Vergi ve Benzeri Mali Yükümlülüklere İlişkin İstisnai Hükümlerin Uygulanması (Bankacılık Kanunu md. 143, f. 6) 221
d-) VYŞ'nin Ceza Yargılamaları Açısından Katılan Sıfatını Kazanması (Bankacılık Kanunu md. 143, f. 7) 227
e-) VYŞ'lerin Veri Erişimi ve Kişisel Verilerin İşlenmesi 228
aa-) Genel Olarak 228
bb-) VYŞ'lerin Kişisel Verileri Devirden Önce İşlemesi 229
cc-) VYŞ'lerin Devirden Sonra Kişisel Verileri İşlemesi 234
dd-) VYŞ'lerin Bankalar Arası Risk Merkezi Veri Tabanına Erişimi 234

D-) Borçlu Açısından 235
1-) Genel Olarak 235
2-) Borcun İfasına İlişkin Hükümler (BK md. 186) 237
3-) Borçlunun Savunma İmkânları (BK md. 188) 241
4-) VYŞ Yönetmeliği'nde Yer Alan ve Tüketicinin Korunması Amacına Hizmet Eden Düzen Hükümlerinin Uygulanır Hâle Gelmesi 245
III-) BİLANÇODAN ÇIKARMA YOLUYLA YAPILAN TASFİYENİN SONUÇLARI 247
SONUÇ SONUÇ VE YASAL DÜZENLEME ÖNERİSİ 249
EKLER 253
Ek 1: VYŞ'lerin Vergi, Harç ve Benzeri Mali Yükümlülüklerden İstisna Tutulup Tutulmayacağına İlişkin Yargı Kararları Listesi 254
Ek 2: VYŞ'lerin Vergi, Harç ve Benzeri Mali Yükümlülüklerden İstisna Tutulup Tutulmadığına İlişkin Özelgeler 261
EK 3: AB Sorunlu Kredi Direktifi: Kredi Hizmet Sağlayıcıları ve Kredi Alıcıları Hakkında ve 2008/48/EC ve 2014/17/EU Sayılı Direktifleri'nin Tadiline İlişkin 24 Kasım 2021 Tarihli 2021/2167 SAYILI AVRUPA PARLAMENTOSU VE KONSEY (AB) DİREKTİFİ 262
KAYNAKÇA 325
AVRUPA BİRLİĞİ NORMLARI 337
KAVRAM DİZİNİ 339

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
AB Sorunlu Kredi Direktifi	Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 24 Kasım 2021 tarihli Kredi Hizmet Sağlayıcıları ile Kredi Alıcıları hakkında ve 2008/48/EC ile 2014/17/ELU Direktifleri tadil eden **2021/2167 sayılı Direktifi**. *[Directive (EU) 2021/2167 of the European Parliament and of the Council of 24 November 2021 on credit servicers and credit purchasers and amending Directives 2008/48/EC and 2014/17/EU, (oj 438,8.12.2021, PP.1-37).]*
AY	Anayasa
Banka Muhasebe Yönetmeliği	Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (RG., 01.11.2006, S. 26333)
BATİDER	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BİSHY	Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik (RG., 11.07.2014, S. 29057)
BKİY	Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik (RG., 21.12.2023, S. 32406)
bkz.	Bakınız
CMK	5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (RG., 17.12.2004, S. 25673)
dn.	Dipnot
Ed.	Edisyon
E.	Esas Numarası
f.	Fıkra
GDPR	(AB) 2016/679 sayılı AB Genel Veri Koruma Tüzüğü *[Regulation (EU) 2016/679 (General Data Protection*

	Regulation]
HD	Hukuk Dairesi
İHAM	İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi
İHAS	İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
İİK	2004 Sayılı İcra İflas Kanunu (RG., 19.06.1932, S. 2128)
K.	Karar Numarası
Kurul	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
Karşılıklar Yönetmeliği	Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar için Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (RG., 22.06.2016, S. 29750)
KDV	Katma Değer Vergisi
KDV Kanunu	3095 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu (RG., 02.11.1984, S. 18563)
krş.	Karşılaştırınız
KHÜHFD	Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
KVKK	Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (RG., 07.04.2016, S. 29677)
md.	Madde
Mülga Bankalar Kanunu	4389 sayılı *Mülga* Bankalar Kanunu (RG. 23.6.1999, S. 23734. 4389 sayılı Kanun 5411 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır. RG., 01.11.2005, S. 25983)
mülga KVYŞ-Y	Yürürlükten Kaldırılan (mülga) Kamu Sermayeli Bankalar ile Bu Bankaların Bağlı Ortaklığı Niteliğini Haiz Finansal Kuruluşların Alacaklarının Varlık Yönetim Şirketlerine Satışı Hakkında Yönetmelik (RG., 11.08.2017, S. 30151)
mülga VYŞ-Y1	Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik (RG., 01.10.2002, S. 24893)
mülga VYŞ-Y2	Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik (RG., 01.11.2006, S. 26333)
NPL	Non-Performing Loan/ *(Sorunlu Kredi)*
örn.	Örneğin
para.	Paragraf
RG.	Resmî Gazete

Risk Grupları Yönetmeliği	Risk Gruplarının Belirlenmesine ve Kredi Sınırlarına İlişkin Yönetmelik (RG., 21.12.2023, S. 32406)
s.	Sayfa
S.	Sayı
sa.	Sayfa aralığı
SPK	6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (RG., 30.12.2012, S. 28513)
T.	Tarih
TBB	Türkiye Bankalar Birliği
TDK	Türk Dil Kurumu
BK	6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu (RG., 04.02.2011, S. 27836)
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TCMB Kanunu	1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu (RG., 14.01.1970, S. 13409)
TKHK	6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunu (RG., 28.11.2013, S. 28835)
TMK	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (RG., 08.12.2001, S. 24607)
TMS	Türkiye Muhasebe Standardı
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TTK	6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (RG., 14.02.2011, S. 27846)
vd.	Ve Devamı
Vol.	Volume *(Cilt)*
VUK	213 Sayılı Vergi Usul Kanunu (RG., 10.01.1961, S. 10703)
VYŞ	Varlık Yönetim Şirketi
VYŞ Yönetmeliği	04.07.2021 Tarihli Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları ile Devralınacak Alacaklara İlişkin İşlemler Hakkında Yönetmelik (RG., 14.07.2021, S. 31541)
Yargıtay HGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

Non-Performing Assets and their Dissolution in Banking Law (with a Specific Focus on Article 143 of Banking Code No. 5411)

ÖZET

Bu çalışmada, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu md. 143 düzenlemesi merkez alınarak bankacılık hukukunda sorunlu aktifler ve bunların tasfiyesi incelenmektedir. 5411 sayılı Kanun md. 143 hükmünün, konuya ilişkin AB düzenlemesi olan 2021/2167 sayılı Direktife kıyasen önemli farkları bulunmaktadır. Bu farkların başında, her iki hükmün düzenleme konusu gelmektedir. Direktif yalnızca sorunlu kredi alacaklarına ilişkin hükümler içermektedir. Oysa 5411 sayılı Kanun md. 143'ün düzenleme konusu herhangi bir aktif mal varlığı değeri olabilmektedir. Dahası, md. 143 pay sahipliği yapısı ile iki farklı varlık yönetim şirketi (VYŞ) öngörmekte ve bunların faaliyetlerine (ve alacaklarına) artan oranda ilave ve özel korumalar öngörmektedir. 2021/2167 sayılı Direktifinde VYŞ'ler lehine imtiyaz sağlanmasına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bahsini ettiğimiz bu farklılıklar, md. 143 uyarınca yapılacak bir alacak devrinin klasik bir alacağın devri işlemine göre farklı hukuki sonuçlar doğurmasını da açıklamaktadır. Çalışmada, bu nedenlerle, öncelikle bankacılık hukukunda aktifler, bunların sorunlu hale gelmesi ve buna bağlanan hukuki sonuçlar üzerinde durulmaktadır. Daha sonra ise, sorunlu aktiflerin mal varlığından ya da devredenin bilançosundan çıkartılması ile gerçekleşen tasfiye yöntemleri incelenecektir. Nihayet çalışmanın sonuç kısmında ise; 5411 sayılı Kanun md. 143 düzenlemesinin 2021/2167 sayılı Avrupa Birliği Direktifi hükümlerine uyumlu olarak yeniden düzenlenmesi gerektiği savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sorunlu Aktif, Banka Kredisi, Sorunlu Kredi, Kredilerin Tasfiyesi, İkincil Kredi Piyasası, Varlık Yönetim Şirketi

ABSTRACT

This study analyses non-performing assets and their dissolution in banking law, with a specific focus on Article 143 of the Banking Law No. 5411. Article 143 of the Banking Law No. 5411 has significant differences compared to Directive No. 2021/2167, which is the main EU regulation on the subject. The main difference lies in the subject matter of the two. The Directive set forth provisions only on non-performing loans. Whereas the subject matter of Art. 143 of Law No. 5411 can be any asset of value. Moreover, Art. 143 provides for two different types of Asset Management Companies (AMCs) based on their shareholding structures and provides addi-

tional legal protection for their activities (and claims). This in turn is not the case for the Directive No. 2021/2167 as it does not contain any provision providing such incentives for AMCs. These differences also explain why assignment of receivables pursuant to Art. 143 has different legal consequences compared to a conventional assignment of receivables. For these reasons, this study firstly focuses on the assets in banking law, their becoming non-performing and the legal consequences thereof. Then, the dissolution methods that are realised by removing the non-performing assets from the assets or the balance sheet of the transferor will be examined. Finally, in the conclusion part of the study, it is argued that Article 143 of Law No. 5411 should be re-regulated in accordance with the provisions of European Union Directive No. 2021/2167.

Keywords: Non-Performing Asset, Bank Credit, Non-Performing Loan, Credit Resolution, Secondary Credit Market, Asset Management Company